

FG-1210:1

Veiledning til forebygging av påsett brann i kommunale bygg

Gyldig fra 30.10.23

Innhold

1	Innledning	3
1.1	Generelt.....	3
1.2	Ikrafttreden	3
2	Lovkrav og sikkerhetsforskrifter	4
2.1	Brudd på sikkerhetsforskrifter og avkortning av erstatningsbeløp.....	5
2.2	Forespørsel om aksept for avvik fra sikkerhetsforskrifter.....	5
2.3	Utleie av kommunale bygg.....	5
2.4	Rehabilitering og arbeid på kommunens bygg.....	6
3	Brannrisiko	7
3.1	Brannspredning	7
4	Vanlige feil	8
4.1	På brennbar vegg.....	8
4.2	Inntil brennbar vegg, små beholdere	9
4.3	Inntil brennbar vegg, store beholdere	10
4.4	Under brennbar vegg.....	11
4.5	På, under eller inntil forblending.....	12
4.6	Under tak, halvtak, i skur og overbygg	13
4.7	Under takutstikk	14
4.8	Ved glassfelt.....	15
4.9	Ulåst flyttbar avfallsbeholder	16
4.10	Ulåst flyttbar, eller plassert for nær brennbart.....	17
4.11	Ulåst innhegning.....	18
4.12	Lukket avfallsstativ	18
4.13	Containere	19
4.14	Nedgravd avfallsbeholder i plast.....	19
4.15	Løst brennbart materiale.....	20
5	Oppsummert	21
6	Revisjon	21
6.1	Revisjonshistorikk	21

1 Innledning

1.1 Generelt

På satt brann har vært, og er fremdeles den største enkeltstående årsaken til brann i kommunale bygg, og står for mer enn halvpartene av brannene.

Forsikringsselskapene stiller via sikkerhetsforskrifter krav som reduserer konsekvensen for på satt brann. Våre undersøkelser viser imidlertid at det fremdeles er mange kritiske avvik fra sikkerhetsforskriftene på norske skoler, barnehager, idrettshaller, forsamlingshus mm.

En del av forsikringsselskapenes samfunnsoppdrag er å bidra til å sikre helse og verdier ved å hjelpe kunder med å forebygge skader. Derfor har forsikringsselskapene i Norge, ved næringslivsorganisasjonen Finans Norge Forsikringsdrift, samarbeidet om å lage en veiledning til hvordan kravene i sikkerhetsforskriften FG-1200:1 skal forstås, og hvordan man kan forebygge på satt brann i kommunale bygg.

Alle foto: Finans Norge Forsikringsdrift.

1.2 Ikrafttreden

Dokumentet er gyldig fra 30.10.2023.

2 Lovkrav og sikkerhetsforskrifter

Det er en forutsetning at forsikringstakere opptrer aktsomt, og i henhold til lover og regler. I tillegg har forsikringsselskapene sine egne sikkerhetsforskrifter. Flere av disse er utarbeidet av Finans Norge Forsikringsdrift, og disse sikkerhetsforskriftene gjelder for alle norske forsikringsselskap.

Sikkerhetsforskrifter er en presisering av spesifikke forhold som forsikringsselskapene mener skal overholdes for å ivareta krav til aktsomhet. De stiller krav til sikredes handlinger og/eller opptreden for at forsikringen skal dekke eventuelle skader. Disse kommer som nevnt i tillegg til lover og regler. Forsikringsselskapet kan ta forbehold om at det skal være helt eller delvis uten ansvar dersom en sikkerhetsforskrift er brutt.

Sikkerhetsforskriftene tar ikke for seg alle forhold som påvirker risiko, men er et bidrag til at skade eller ulykke ikke oppstår. Samtidig vil det alltid pålegge virksomheten et selvstendig ansvar for å vurdere og forebygge risiko, samt å sikre at alle pålagte krav ivaretas. God dokumentasjon av risikovurdering og internkontroll vil være viktig i skadesaker hvor det skal vurderes om sikkerhetsforskrifter er brutt.

Sikkerhetsforskriften sier blant annet som følger:

Utendørs oppbevaring av avfall

Brennbart avfall som uten permanent tilsyn ligger i eller utenfor container/oppbevaringsenhet, skal plasseres slik at brann ikke kan smitte til byggverk (bygning, konstruksjon, anlegg).

Plasseringen skal ikke skje under tak/halvtak, inntil/under vindu- eller ventilasjonsåpning eller på overdekket lasterampe. Avstanden fra brennbar yttervegg skal være minst 5 meter. Mobile enheter skal låses fast.

Brennbart avfall kan likevel plasseres nærmere bygning hvis det er oppbevart i lukket og låst container/oppbevaringsenhet konstruert slik at brann ikke kan spre seg fra enheten.

Lagring av brennbart materiale

Utendørs lagring av brennbart materiale, eksempelvis trelast, trepaller, flis, plast, papir og lignende, skal plasseres minst 8 meter fra byggverk (bygning, konstruksjon, anlegg).

Lagring med høyde over 4 meter eller areal større enn 200 m² skal plasseres minst 25 meter fra byggverk.»

Det overordnede kravet kommer fram i første setning:

Brennbart avfall som ligger i eller utenfor container/oppbevaringsenhet uten permanent tilsyn, skal plasseres slik at brann i disse ikke kan smitte til bygning.

Dette er en presisering av forsikringsselskapenes krav til aktsomhet, og av at det pålegger virksomheten et selvstendig ansvar for å vurdere og forebygge denne risikoen.

2.1 Brudd på sikkerhetsforskrifter og avkortning av erstatningsbeløp

Dersom en sikkerhetsforskrift er brutt, kan man risikere at erstatningen avkortes. Vurderingen av hvilken konsekvens et brudd skal utløse, avhenger av flere faktorer.

Dersom det foreligger årsakssammenheng mellom avvik fra en sikkerhetsforskrift og skaden/skadens konsekvens, samt at sikrede er mer enn lite å legge til last, vil det kunne foretas avkortning i erstatningsbeløpet.

Dette vil i de aller fleste tilfeller si at dersom en bygningsbrann startet i avfall eller løst brennbart materiale som ikke er håndtert i henhold til sikkerhetsforskriftene, så vil det kunne foretas avkortning i erstatningsbeløpet.

Den konkrete vurderingen av om en sikkerhetsforskrift er brutt vil først skje når et skadetilfelle har inntruffet.

2.2 Forespørsel om aksept for avvik fra sikkerhetsforskrifter

Det hender at forsikringsselskaper får forespørsler om å akseptere avvik fra sikkerhetsforskriftene, ofte da gitt en del premisser og kompenserende tiltak. Dette kan gjelde avvik fra avstandskrav, spørsmål om «godkjenning» av spesielle avfallsbeholdere som skal være trygge osv.

Forsikringsselskapene godkjenner normalt ikke avvik fra sikkerhetsforskriftene.

Premissene kan forandre seg, og misforståelser kan oppstå, så det er virksomheten selv som må påse at alle tekniske krav og egnede tiltak overholdes.

2.3 Utleie av kommunale bygg

Det er krav til koordinering av pålagte krav mellom eier og bruker/leietaker av bygg.

Forskrift om brannforebygging sier blant annet:

Eieren av et byggverk skal kjenne kravene til brannsikkerhet som gjelder for byggverket.

Eieren skal gjøre den som har rett til å bruke byggverket kjent med kravene som gjelder for bruken av byggverket, og med alle egenskapene ved byggverket som har betydning for brannsikkerheten.

Det sistnevnte er spesielt viktig ved utleie av kommunale bygg. Kommunen må sørge for, og kontrollere, at leietagere ikke bruker bygget på en måte som er i strid med lovverk eller sikkerhetsforskrifter.

Utleie kan være både sporadisk og langtidsleie, og leietagere kan være foreninger, organisasjoner, institusjoner, bedrifter og private personer.

Eier av bygget plikter å gjøre leietager kjent med de branntekniske forutsetninger for å bruke bygget, og leietaker plikter bruke bygget i henhold til disse forutsetningene. Det bør skrives en kontrakt som dekker dette.

Eksempel på innhold i en kontrakt kan være:

- Krav til brukers ansvarsforsikring.
- Identifikasjon av ansvarlig kontaktperson hos bruker.
- Bruk av bygg, herunder sikkerhetsforskrifter, sikkerhetsrutiner, branninstruks, vakthold (for eksempel ved overnatting), begrensninger, framleie osv.
- Brennbare materialer inntil bygningen.
- Inngrep i bygg og installasjoner.
- Adgangsbegrensning og kontroll, herunder låserutiner og nøkkelhåndtering.
- Orden, renhold og avfallshåndtering.
- Bruk og plassering av elektriske apparater, og komponenter som kan føre til brann, herunder ladere, ovner, kaffetraktere, private radioer osv.
- Røyking og bruk av levende lys.
- Inspeksjon og lukke- og stengerutiner.
- Varsling av avvik og farlige forhold, herunder feil på elektrisk anlegg, brannalarm, sprinkler, bygningskonstruksjoner, skallsikring, innbruddsalarm osv.

Eier må ha kontroll på at leietager ivaretar sine plikter. Er det flere brukere i byggverket, skal eier sikre at all bruk samordnes på en måte som bidrar til å forebygge brann.

2.4 Rehabilitering og arbeid på kommunens bygg

Mange av forholdene som gjelder for utleie, gjelder også i de tilfeller der eksterne blir engasjert for å gjøre arbeid på, eller i kommunens bygg.

Vi ser ofte at slikt arbeid medfører brudd på sikkerhetsforskriftene, spesielt når det gjelder plassering av containere for avfall, og lagring av brennbare materialer. Dersom man skal ha containere osv., nærmere bygg enn sikkerhetsforskriftene tillater, så må hele området gjerdes inn, og skiltes med adgang forbudt.

3 Brannrisiko

For å kunne forebygge effektivt, kan det være nødvendig å vite litt om brann og brannspredningsrisiko.

Undersøkelser viser at brann i en trillbar avfallsbeholder kan utvikle så mye som 2 megawatt varmeenergi. Dette kan sammenlignes med brann i en middels stor bil. Strålingseffekten kan gjøre at brann i en avfallsbeholder kan smitte inntil 4 meter sideveis. Brenner det i 3 avfallsbeholdere, kan brannen smitte inntil 6 meter sideveis. Det er målt temperaturer på over 400 grader 6 meter over brannen. Dette betyr blant annet at brann i en avfallsbeholder kan spre seg for eksempel til takutstikk på en toetasjes bygning. I tillegg vil vind kunne bidra til brannspredning.

3.1 Brannspredning

Forsøk har vist at det ved direkte flammekontakt vil kunne ta mindre enn to minutter før en brann har etablert seg i hulrom bak kledning, gjennom friskluftsventiler og via takutstikk. Siden det sjelden er noe automatisk branndetektering på utsiden av bygg, så vil brannen kunne utvikle seg raskt, og spre seg til større deler av bygg uten at man rekker å iverksette hensiktsmessig innsats.

En brann vil kunne spre seg:

- Direkte på trevegg: Kledningen vil kunne ta fyr med spredning oppover, sideveis og innover.
- Bak kledning: Kledningen er som regel luftet. Dvs. at det er en luftspalte bak kledningen, og dette vil kunne bidra til rask spredning innenfor kledningen, og oppover mot tak og takutstikk.
- Bak forblending: Forblendingen kan være ubrennbar, men det kan være brennbart materiale som treverk eller brennbar isolasjon bak kledningen, og åpninger og spalter som kan medføre fare for antennelse og brannspredning. Dette gjelder spesielt om brannen spres oppunder/bak forblendingen.
- Via tak: Som nevnt kan en brann spre seg mange meter vertikalt, og antenne tak. Det kan ikke utelukkes at en brann i en større avfallsbeholder kan spre seg til tak 5-6 meter over brannstedet. Det vil kunne si at det kan spre seg til tak 2 etasjer over avfallsbeholderen.
- Via takutstikk: Brann kan lett spre seg til, og via takutstikk og raftekasser. Dette kan også gjelde korte utstikk hvor det umiddelbart ikke ser ut til å være lett antenkelig materiale.
- Via trevegger, skur, overbygg og halvtak: Trevegger, skur overbygg og halvtak kan bidra til spredning av brann til bygg, spesielt om det blåser.
- I åpninger, ventiler, spalter og hulrom: Vegger kan ha åpninger som ikke nødvendigvis er synlige, som kan bidra til å spre brann til innvendig i bygget, bak kledning eller annet.
- Gjennom vindusåpninger, glassdører osv. når glass sprekker av varmen.

Erfaring viser at det er svært få plasser hvor det er trygt å plassere løse trillbare, eller flyttbare avfallsbeholdere, og at man skal være svært varsom dersom man velger å montere avfallsbeholdere på vegg.

4 Vanlige feil

Nedenfor er noen eksempler typiske feil og avvik fra sikkerhetsforskrifter.

Hvor kritiske forholdene er, vil variere og avhenge blant annet av mengde og type avfall, konstruksjon og materiale på avfallsbeholder, byggemåte, vær og vind osv. Listen fanger ikke opp alle mulige alternativer for avvik, men viser eksempler som kan medføre uakseptabel risiko, og mulig avkortning av erstatningsbeløp ved et skadetilfelle.

4.1 På brennbar vegg

Her vises et åpenbart og vanlig avvik som lett kan føre til brannspredning. Plastkonstruksjon vil bidra i en brann. Stålkonstruksjon er mer robust enn plast, men vil allikevel ikke gi tilstrekkelig sikkerhet mot brannspredning.

4.2 Inntil brennbar vegg, små beholdere

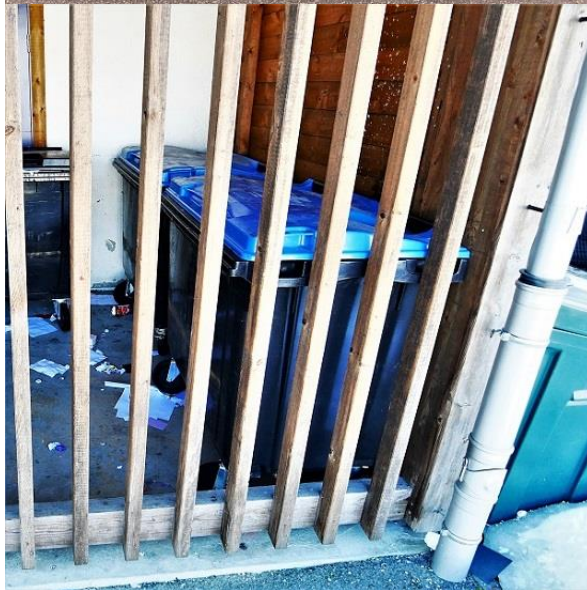
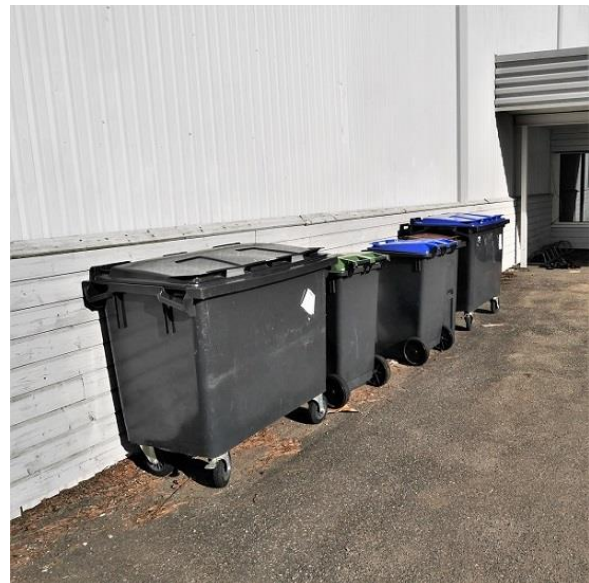
Plassering av mindre avfallsbeholdere inntil vegg med brennbart materiale eller glassfelt vil kunne medføre fare for brannspredning. Det hjelper ikke nødvendigvis at beholderne er av metall, da flammer vil kunne stå ut av åpningene, og brann vil kunne smitte til vegg.

4.3 Inntil brennbar vegg, store beholdere

Plassering av større (ofte trillbare) avfallsbeholdere inntil brennbar vegg innebærer stor risiko. Det er mye brannenergi, og brann vil kunne utvikle seg, og spre seg veldig fort. Det er noen som velger å låse lokket, men det gir ikke tilstrekkelig sikkerhet. Lokket kan som regel lett bendes opp, og avfall antennes.

Om avfallsbeholdere skal plasseres bak et stengsel eller gitter, må det sikres at man ikke kan nå avfallsbeholderen fra utsiden.

4.4 Under brennbar vegg

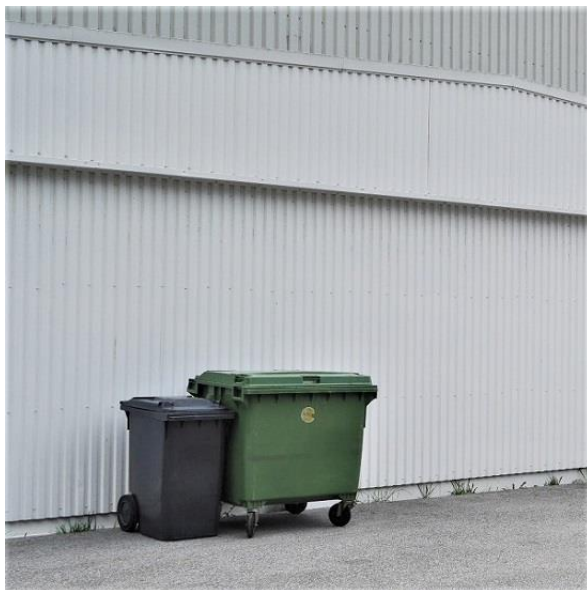
Noen avfallsbeholdere er plassert inntil vegg hvor nederste del er ubrennbar, mens det er brennbar kledning over denne. Med tanke på hvor langt flammer kan nå oppover, så er dette ikke en akseptabel løsning. Brann i avfall kan antenne kledningen, og flammer kan trekke inn bak (luftet) kledning.

4.5 På, under eller inntil forblending

Forblending er som regel i seg selv ubrennbar, i form av stål, aluminium eller steinplater/fasadeplater, men den er også som regel lufttet. Det vil si at det monterer trelekker for å gi en luftspalte/hulrom bak forblendingen. I denne spalten vil brann lett kunne spre seg, gjerne oppover mot tak og takutstikk.

Videre kan det være at bygget er etterisolert med svært brennbar isolasjon som polyuretan eller EPS (isopor). Etter dagens norm er dette ikke tillatt, men vi ser like fullt at det er mange litt eldre bygg som har dette. Hvis man ikke vet med sikkerhet at det ikke finnes brennbart materiale bak forblendingen, må man ta høyde for at veggen er brennbar, og ikke plassere avfallsbeholder inntil vegg.

4.6 Under tak, halvtak, i skur og overbygg

Det må ikke undervurderes hvor høyt en brann i avfallsbeholder kan smitte, og plassering av avfallsbeholdere under tak innebærer fare for brannsmitte inn i konstruksjonen, og spredning horisontalt til tilstøtende bygg/deler av bygg.

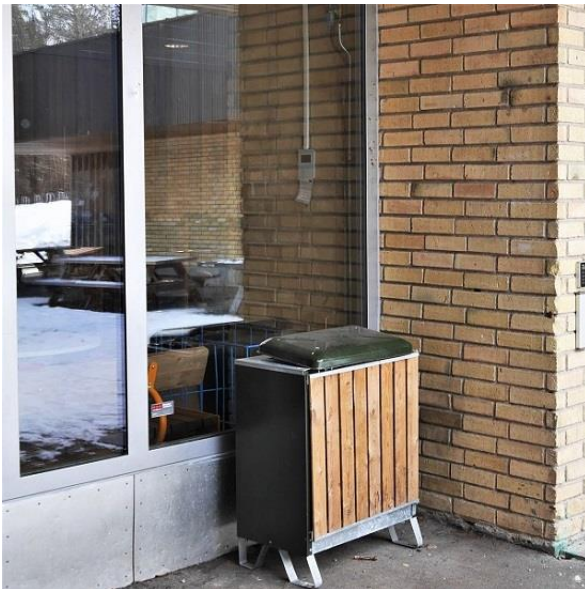
4.7 Under takutstikk

Plassering av avfallsbeholdere under takutstikk/raftekasser innebærer stor fare for spredning av brann dersom avfallet antennes. Takutstikket/raftekassen er normalt luftet, så brann kan lett trekke inn i takkonstruksjonen, og bli svært vanskelig å slukke. Dette gjelder selv korte utstikk, hvor det kan være vanskelig å se at det er åpninger og/eller brennbart hvor brann kan spre seg.

4.8 Ved glassfelt

Glass kan sprekke og knuse som følge av spenninger i glasset ved varmpåkjønning. Dette igjen kan føre til at brann kan spre seg i arealer på innsiden av glasset.

4.9 Ulåst flyttbar avfallsbeholder

En avfallsbeholder anses som flyttbar dersom den kan flyttes uten for mye innsats, enten ved at den går på hjul og kan trilles, eller på annen måte kan la seg flytte med håndmakt. Alle flyttbare avfallsbeholdere tilknyttet kommunens bygg skal være låst fast dersom det er fare for at brann kan smitte fra avfallsbeholder til bygning. Det holder ikke for eksempel om de er plassert utenfor et gjerde, at de er knyttet fast, eller festet med karabinkrok.

Det er akseptabelt å låse dem fast med kjetting eller wire, men det krever at dette blir fulgt opp jevnlig. Vi har sett mange tilfeller der kjetting og wire henger igjen, men avfallsbeholderne ikke er låst fast.

Vi vet at enkelte renovatører mener det er krevende med låste avfallsbeholdere. Vi skjønner at det kan være problematisk å forholde seg til mange forskjellige nøkler, og anbefaler å ha en standard/masternøkkel. Vi aksepterer for eksempel en enkel lås med trekantnøkkel.

Den mest robuste og varige løsningen vil kunne være å sørge for å ha avfallsbeholdere i en låsbar innhegning.

4.10 Ulåst flyttbar, eller plassert for nær brennbart

Avfallsbeholdere må ikke lett kunne flyttes til brennbare bygningsdeler, og om de låses fast, må det være 5 meter fra brennbare bygningsdeler.

4.11 Ulåst innhegning

Når man først har en innhegning til avfallsbeholdere, må man sørge for at det er en låseanordning som sikrer at det ikke er lett for uvedkommende å flytte på avfallsbeholderne.

4.12 Lukket avfallsstativ

Lukket avfallsstativ er en god løsning dersom den plasseres i tilstrekkelig avstand fra bygg, men dersom de plasseres for nær, eller inntil bygg, kan brann smitte til bygning. Det gjelder også om avfallsstativene er i stål.

4.13 Containere

Vi ser stadig at åpne containere som blir brukt i forbindelse med oppussing eller rehabilitering plasseres for nær bygg. Hvis de må plasseres nærmere bygg enn 5 meter, må området rundt containeren gjerdes inn med låst port. Etabler en rutine som sikrer at de som utfører arbeid på kommunens bygg er klar over hvilke krav som gjelder.

4.14 Nedgravd avfallsbeholder i plast

Nedgravde avfallsbeholdere er en løsning som det blir flere av etter hvert, og det er en god løsning dersom de ikke plasseres for nær bygg. Dette gjelder spesielt dersom de er av plast/glassfiberarmert polyester. Det er også en fordel å låse av lokket på avfallsbeholdere, da brann i avfallet kan skade avfallsbeholderen.

4.15 Løst brennbart materiale

Løst brennbart materiale som byggematerialer, rivningsmaterialer, plastavfall, ved osv., må oppbevares slik at det ikke øker faren for påsatt brann.

5 Oppsummert

Kommunen skal:

- Sørge for å formidle relevant informasjon til aktuelle personer/enhetsledere.
- Presisere enhetslederens ansvar for sikkerhet og skadeforebygging på egen avdeling.
- Selv sjekke at sikkerhetsforskriftene blir overholdt.
- Foreta egen risikovurdering av faren for påsatt brann.
- Fjerne avfallsbeholdere på vegg hvor det kan være fare for brannspredning.
- Låse fast eller låse inn trillbare/flyttbare avfallsbeholdere der det kan være fare for brannspredning.
- Sørge for å lagre brennbart materiale slik at det ikke medfører noen fare for antennelse og spredning til bygg.
- Sørge for at midlertidige containere for eksempel i forbindelse med rehabilitering eller oppussing plasseres i trygg avstand fra bygg.
- Avtale låsing av avfallsbeholdere med renovatøren. Bruk ved behov masternøkkel.

Sørge for at de som leier kommunale bygg er innforstått med hvilke krav som gjelder, og sjekke at de blir etterfulgt.

6 Revisjon

Det gjennomføres en hovedrevisjon av FG-1210:1 hvert femte år eller ved behov.

6.1 Revisjonshistorikk

Dato	Utgave	Punkt	Endring
30.10.23	FG-1210:1		Første utgave